

Citation: Şengören Özcan, Z. ve Peker, C. (2024), AB ve Türkiye'de Rekabet Hukuku ve Enflasyon Arasındaki İlişki, Baseak CORE Papers No: 21, 2024

AB ve Türkiye'de Rekabet Hukuku ve Enflasyon Arasındaki İlişki

Zeynep Şengören Özcan, Cansu Peker*

ÖZET

Tüm dünyada bir süredir devam eden düşük enflasyon eğilimi yaşanan COVID 19 pandemisi ile tersine dönmüş ve birçok ülke yüksek enflasyon ile tekrar karşı karşıya kalmıştır. Enflasyondaki küresel artış trendi ise, yıllardır ekonomik tartışmalarda geri planda kalan enflasyonla mücadele konusunu tekrar gündemin başına taşımıştır. Geleneksel olarak makroekonomik politikalar, özellikle de parasal araçlar ile müdahale edilen enflasyon, ekonomik tartışmaların odağına otururken, rekabet iktisadi ve politikası da bundan elbette ki nasibini almıştır. Enflasyon ve rekabet hukuku arasındaki etkileşim, son dönemin güncel tartışma konuları arasına girmiştir.

Rekabetçi piyasalarda, firmaların rekabet baskısı altında ihtiyatlı davranmaları nedeniyle fiyatlar daha istikrarlı seyretme eğilimindedir. Ekonomik teori, yoğun rekabetin marjinal maliyet fiyatlandırmasını teşvik ettiğini ve bunun da enflasyonist baskıları hafifletebileceğini öne sürmektedir. Ancak yüksek enflasyon dönemlerinde artan maliyetler firmaların rekabet gücünü zayıflayabilmekte, potansiyel olarak piyasaların yoğunlaşmasına ve rekabetçi yapının zayıflamasına yol açabilmektedir. Son dönemde, yaygın görülen yüksek enflasyon ise, rekabet hukukunun enflasyonla mücadeledeki rolünün ve etkin bir araç olarak kullanıp kullanılmayacağı sorusunun tartışılmasına neden olmuştur.

Bu çalışma, enflasyon ile mücadelede kullanılan rekabet hukuku araçlarını ele almakta ve Avrupa ve ABD rekabet otoritelerinin son dönemde enflasyonla mücadeleye yaklaşımlarını incelemektedir. Türkiye bakımından yüksek enflasyonist ortamın rekabet hukuku üzerinde doğurduğu ilave baskılar göz önünde bulundurularak AB, ABD ve Türkiye'de rekabet hukukunun enflasyonla mücadele aracı olarak kullanılmasında dair yaklaşımlar ve benimsenen araçlar karşılaştırmalı bir biçimde incelenmektedir.

Çalışma, rekabet politikasının enflasyonist baskıların azaltılmasında önemli bir rol oynamasına rağmen, bu tür tedbirlerin etkinliğinin tartışmalı olduğu sonucuna varmaktadır. Fiyat izleme kurullarının oluşturulması ve benzeri rekabet hukuku araçlarına aşırı güvenilmesi, piyasa mekanizmalarına ve yatırımcı güvenine potansiyel olarak zarar verebilmektedir. Bu nedenle, rekabet hukukunun uzun vadeli piyasa dinamiklerine zarar vermeden ekonomik istikrara olumlu katkıda bulunmasını sağlamak için dengeli bir yaklaşım gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet hukuku, rekabet iktisadı, enflasyon, arz-talep ilişkisi, regülasyon

JEL Kodları: D4; E3; L4; O4.

ABSTRACT

The low inflation trend, which had been continuing for some time all over the world, reversed with the COVID-19 pandemic and many countries faced high inflation again. The global upward trend in inflation has brought the issue of combating inflation, which has been in the background of economic debates for years, back to the top of the agenda. While inflation, which has traditionally been intervened by macroeconomic policies, especially monetary instruments, has been at the centre of economic debates, competition economics and policy have also taken its share. The interaction between inflation and competition law has become one of the current topics of discussion.

In competitive markets, prices tend to be more stable as firms act prudently under competitive pressure. Economic theory suggests that intense competition encourages marginal cost pricing, which may alleviate inflationary pressures. However, during periods of high inflation, rising costs may challenge the competitiveness of firms, potentially leading to market concentration and weakening of the competitive structure. Recently, the widespread high inflation has led to a debate on the role of competition law in combating inflation and whether it can be used as an effective tool.

This study analyses the competition law tools used in the fight against inflation and examines the recent approaches of European and US competition authorities to the fight against inflation. Considering the additional pressures on competition law caused by the high inflationary environment in Turkey, this study comparatively analyses the approaches and tools adopted in the EU, the US and Turkey to use competition law as a tool to combat inflation.

The study concludes that although competition policy plays an important role in reducing inflationary pressures, the effectiveness of such measures is questionable. Over-reliance on competition law instruments, such as the establishment of price monitoring boards and the like, can potentially damage market mechanisms and investor confidence. Therefore, a balanced approach is necessary to ensure that competition law contributes positively to economic stability without harming long-term market dynamics.

Keywords: Competition law, competition economics, inflation, supply-demand relationship, regulation

JEL Codes: D4; E3; L4; O4

I. Giriş

Dünya uzun yıllardır düşük enflasyonun tadını çıkarırken, 2021-2023 yıllarındaki rakamlar bu eğilimi tersine çevirmiş ve enflasyonu yeniden ekonomik tartışmaların merkezine taşımıştır. Makroekonomik bir olgu olarak öne çıkan enflasyon, genellikle makroekonomik politikalar, çoğunlukla da parasal araçlar tarafından kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır. Küresel olarak merkez bankalarının temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek olduğundan, merkez bankaları enflasyonla mücadelenin başrol oyuncularındır. Bununla birlikte, enflasyonist ortam dikkatlerin rekabet politikası ve fiyat düzenlemelerine kaymasına da yol açmaktadır. Kimi görüşler son dönemde dünya genelinde yaşanan enflasyon artışının sorumlusu olarak rekabet ortamındaki eksikliği gösterirken, kimileri de rekabet hukuku uygulamasını enflasyonla mücadele için göreve çağırmaktadır.

Enflasyon ve rekabet hukuku uygulaması arasındaki etkileşim uzun yıllardır tartışılmaktadır, ancak son dönemdeki yüksek enflasyon oranları bu konuyu yeniden gündemin ön sıralarına taşımıştır. Dünya çapında rekabet otoriteleri de bu tartışmaya dahil olmuş ve birçoğu enflasyon, fiyat artışları veya hayat pahalılığındaki yükseliş ile mücadeleye yardımcı olmak için harekete geçmiştir.

Bu makale ise öncelikle rekabet hukuku ile enflasyon arasındaki ilişki ve etkileşimi araştırmaktadır. Bu konudaki literatürü ortaya koyduktan sonra ise, enflasyonla mücadelede kullanılabilecek rekabet hukuku araçlarını tespit etmektedir. Rekabet hukukunun enflasyonla mücadelede kullanılması son dönemde popülist rekabet hukuku uygulamaları bakımından örnek verilen alanlar arasındadır. İlgili konunun detaylandırılmasının ardından, AB, ABD ve Türkiye’de tercih edilen rekabet hukuku araçları birbiri ile karşılaştıracak ve Türkiye’de benimsenen rekabet hukuku araçlarının kullanımına dair birtakım öneriler ile sonlanmaktadır.

II. Artan enflasyon oranları karşısında rekabet hukuku ve enflasyon arasındaki etkileşim

Enflasyon ve rekabet arasındaki ilişki temel olarak iki farklı kanaldan ele alınarak incelenmektedir. Bu

kanallardan ilki enflasyonun şirketlerin pazar gücüne etkisine araştırırken diğeri ise pazardaki rekabet seviyesinin fiyatlar ve enflasyon üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Söz konusu araştırmalarda pazar gücü ya da pazarın rekabet seviyesi ise genel olarak satış fiyatı ile marjinal maliyet arasındaki farkı ifade eden marj (*mark-up*) ile ölçümlenmektedir¹.

Enflasyon ve rekabet arasındaki ilişkinin ele alındığı ilk kanal bakımından, yüksek enflasyon dönemlerinde, maliyet artışlarının firmaların rekabet edebilirliğini zorlaştırdığı bilinmektedir. Bu durum ise piyasada yoğunlaşmaya ve tekelleşmeye yol açabilecektir. Çeşitli kaynaklarda da², yüksek enflasyonun piyasa girişleri engelleyebileceği ve mevcut rekabetçi yapıları zayıflatabileceği vurgulanmaktadır.

Ekonomik teoriye göre, yüksek enflasyon, piyasalardaki fiyat farklılıklarını artırarak tüketicilerin alternatif arayışlarına yol açabilmektedir. Ancak, artan maliyetler ve ekonomik belirsizlikler, firmaların fiyat rekabetini sürdürmelerini zorlaştırarak uzun vadede rekabetin azalmasına neden olabilecektir.

İlişkinin ele alındığı diğer kanal bakımından ise her ne kadar, yüksek rekabet seviyelerinin düşük fiyatlara neden olacağına dair ekonomik çalışmalar mevcut iken rekabetin tek tek ürün fiyatları üzerinde değil ancak fiyatların genel seviyesi üzerindeki etkilerine dair çalışma sayısı ise daha azdır. Bu bağlamda enflasyonun, fiyatların yüksek olup olmadığını ölçmediği, bunun yerine, tipik olarak bir ekonominin genel fiyat seviyesindeki yıllık yüzde değişimini ifade ettiğinin hatırlanmasında fayda görülmektedir. Yüksek ama istikrarlı fiyatlar düşük enflasyon anlamına gelirken; diğer yandan, düzenli arz şokları ile rekabetçi fiyatlar yüksek enflasyona yol açabilecektir.

Bununla beraber, Yoğun rekabetin mevcut olduğu sektörlerde, fiyatların daha istikrarlı kalma eğiliminde olduğu çünkü firmaların rekabetçi baskılar nedeniyle fiyatları yükseltme konusunda daha ihtiyatlı oldukları kabul edilmektedir³. Ekonomik teori, rekabet ve enflasyon ilişkisi kapsamında ise, yoğun rekabetin marjinal maliyet fiyatlamasını teşvik ettiğini ve bu durumun enflasyonist baskıları hafiflettiğini öne sürmektedir. İspanya Rekabet Otoritesi

¹ Jürgen Janger & Philipp Schmidt-Dengler, (2010). "The Relationship between Competition and Inflation," *Monetary Policy & the Economy*, Oesterreichische Nationalbank (Austrian Central Bank), Issue 1, 53-65; p. 54.

² Ibid.

³ The National Commission for Markets and Competition (CNMC), (2022), "Competition Against Inflation How Competition and Efficient Regulation Help Protect the Purchasing Power of Consumers", <https://www.cnmc.es/sites/default/files/4851998.pdf>

(“CNMC”) tarafından yayımlanan raporda, rekabetçi piyasaların fiyat şoklarına karşı daha dayanıklı olduğu ve bu tür piyasalarda fiyat istikrarının sağlanmasının daha kolay olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde, Avrupa Merkez Bankası tarafından yapılan araştırmaya göre de ilgili pazardaki yüksek rekabet seviyesi ortalama enflasyon oranını uzun süreli olarak düşürmektedir⁴. Yine yapılan çalışmalar yoğunlaşan rekabetin enflasyon üzerinde dengeleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir⁵.

Bu veriler ışığında, rekabeti koruma ve artırma amacı güden rekabet politikaları, piyasadaki güç yoğunlaşmasını önleyerek fiyatların aşırı artışını engelleyebileceği ileri sürülebilecektir. CNMC raporunda, özellikle birleşme ve devralmaların rekabet üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesinin, enflasyonun kontrolü açısından kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır⁶. Raporda, piyasadaki rekabetin azalmasının, firmaların fiyat belirleme gücünü artırarak enflasyonist baskılara neden olabileceği belirtilmektedir.

Benzer şekilde, kartel oluşumlarını ve piyasa manipülasyonlarını engellemeye yönelik rekabet hukuku düzenlemeleri, fiyat istikrarını sağlamak için önem taşımaktadır. Kartellerin enflasyonu artırabilecek fiyat sabitleme uygulamalarına yol açabileceği, bu nedenle bu tür davranışların etkin bir şekilde denetlenmesi gerektiği savunulabilecektir.

Bu bilgiler, rekabetin korunmasının ve artırılmasının enflasyonist baskıları azaltmada önemli bir rol oynadığına, ancak yüksek enflasyon dönemlerinde rekabetin korunmasının zorlaştığına işaret etmektedir. Bu nedenle, rekabet hukukunda; hem müdahalelerin tasarlanması hem de pazardaki rekabet karşıtı davranışların yoğunluğu bakımından enflasyon önemli bir faktör haline gelmektedir. Pratikte ise, enflasyonun uzun bir süredir küresel ekonomileri tehdit etmeyi bıraktığı kabul edilmekteydi. Ancak Covid-19 pandemisinin dünya genelinde arz ve talep dengelerini alt üst etmesiyle bazı hijyen ürünlerine talep çok yükselirken, bazılarında ise uzun süreli karantinalar sonucu talep azalmıştır. Arzı esnek olmayan bu tür ürünlere olan talebin hızla çok yükselmesi ve özellikle pandeminin sebep

olduğu tedarik ve lojistik sorunları, dünya genelinde enflasyon artışlarına yol açmıştır. COVID sonrası düşüş öngörülmesine rağmen, süreçte zarar gören sektörleri sübvansane etmeye yönelik Keynesyen politikalar enflasyonun yükselişini devam ettirmiştir. Ardından Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, özellikle Avrupa'da enflasyonun şiddetini artırmıştır.

Piyasalardaki etkin rekabetin enflasyonla mücadeleye yardımcı olduğuna dair ekonomik teorilerinin çıktıkları pratikte de karşılık bulmaktadır. Bu kapsamda, rekabet ve düşük enflasyon oranları arasındaki korelasyon aynı zamanda politika metinlerine de yansımıştır. Örneğin, OECD Konseyi 1971 yılında rekabet politikası alanında enflasyona karşı alınacak önlemlere ilişkin bir tavsiye kararı kabul etmiştir.⁷ Tavsiye kararında, etkin bir rekabet politikasının ekonomik büyüme ve fiyat istikrarının sağlanmasında kritik bir faktör olduğu ve rekabetin maliyetler, fiyatlar ve karlar üzerindeki etkileri yoluyla enflasyonla mücadeleye katkıda bulunabileceği belirtilmiştir. Söz konusu tavsiye kararı, yüksek enflasyon gibi bir durumun artık mevcut olmadığı göz önünde bulundurularak, geçerliliğini yitirdiği gerekçesiyle 2017 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Bununla birlikte, ironik bir şekilde, yüksek enflasyonun artık bir endişe kaynağı olmadığına dair resmî açıklamanın üzerinden dört yıl geçtikten sonra, 2021 yılında dünya genelinde enflasyon oranları 30 yılı aşkın bir süredir görülmeyen seviyelere yükselmiştir.

Bu gelişmelerin, siyasetçiler ve medyanın; rekabet otoritelerini harekete geçmeleri için baskı altına alması şaşırtıcı değildir⁸. Nitekim son dönemde bu ilişkiye dair tartışmalar da giderek artmaktadır. Popülist rekabet politikasına ilişkin son dönem tartışmalarının bir boyutu da enflasyon ile mücadelede rekabet otoritelerinin üstlendikleri roller ile ilgilidir. Amerika'da Lina Kahn'ın bayrağını taşıdığı neobrandezyen rekabet politikalarının yükseliş ile AB'de Vestegar'ın büyüklük karşıtı perspektifi popülist rekabet politikası gündemini körüklemiştir. Dijital pazarların rekabet kurallarının uygulanmasında yarattığı zorluklar, dünya çapında pek çok otoritenin bu popülizm trenine binmesine

⁴ European Central Bank (2005), "Does Product Market Competition Reduce Inflation? Evidence From EU Countries and Sector", *Working Paper Series* No. 453.

⁵ JJanger, J ve P. Schmidt-Dengler, (2010). "The Relationship between Competition and Inflation," *Monetary Policy & the Economy*, Oesterreichische Nationalbank (Austrian Central Bank), Issue 1, 53-65.; Binici, M, Cheung Y.W ve K S. Lai,(2012). "Trade Openness, Market Competition, and Inflation : Some Sectoral Evidence from

OECD Countries," *Working Papers* 1206, *Research and Monetary Policy Department*, Central Bank of the Republic of Turkey.

⁶ Ibid.

⁷ OECD (1971). "Recommendation of the Council concerning Action against Inflation in the Field of Competition Policy", OECD/LE-GAL/0097, [196-en.pdf \(oecd.org\)](https://www.oecd.org/gal/0097/196-en.pdf)

⁸ <https://www.beuc.eu/blog/why-competition-authorities-must-act-now-against-greedflation> (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

yol açmıştır. 1970'lerden sonra benimsenen iktisadi yaklaşımın terk edilmesi ve tüketici refahını sağlama şeklindeki temel amacın üzerine adalet veya gelir dağılımının düzeltilmesi gibi çeşitli amaçların eklenmesi popülist rekabet hukukunun temel karakteristiği haline gelmiştir. Böylelikle popülist rekabet hukuku enflasyonla mücadelede kullanılabilir bir araç haline gelmiştir. Ancak, popülist yaklaşımlar, kısa vadeli siyasi kazançlar uğruna uzun vadeli ekonomik zararlar doğurabilir⁹.

Popülist yaklaşımlar, enflasyonla mücadelede rekabet hukuku araçlarının yanlış veya aşırı kullanılması riskini taşımaktadır. Örneğin, popülist bir yaklaşım, piyasa aktörlerine yönelik haksız ve orantısız cezalar uygulanmasına yol açabilecektir. Bu tür uygulamalar, piyasalarda belirsizlik yaratabilecek ve yatırımcıları piyasadan çekilmeye zorlayabilecektir¹⁰. Sonuç olarak, bu uygulamalar piyasa dinamiklerinin zayıflamasına neden olabilecektir. Piyasa dinamiklerinin zayıflaması ise günün sonunda enflasyonla mücadeleyi daha da zorlaştırabilecektir. Bu nedenle, rekabet hukuku araçlarının objektif ve şeffaf bir şekilde uygulanması, enflasyonla etkin mücadelede kritik bir rol oynamaktadır.

Enflasyonla mücadelede kullanılan araçlar, temel olarak piyasaların etkin işlemlerini sağlamak ve enflasyonist baskıları hafifletmek amacıyla tasarlanmıştır. Rekabet hukukunun da temel amacının pazarların etkin ve rekabetçi şekilde işlemesi olduğu göz önüne alındığında etkin bir rekabet hukuku uygulamasının enflasyonu zayıflatacağı öngörülebilecektir. Ancak hem fiyat tespit hem de rekabet hukuku araçlarının kendi amaçlarının yanı sıra enflasyon ile mücadele için kullanılmasında dikkatli olunması gerekir. Bu araçların temel amaçlarının bir kenara bırakılması, etkin piyasa yapısına zarar vererek hem rekabet politikasının zarar görmesine hem de düşürmeye çalıştığı enflasyonun artmasına neden olabilecektir. Bu bağlamda, enflasyonla mücadelede kullanılan araçların, ekonomik ve rekabetçi prensipler doğrultusunda şekillendirilmesi, sürdürülebilir bir ekonomi için elzemdir.

Bu bağlamda, OECD konuyu 2022 yılında bir yuvarlak masa toplantısında ele almıştır. İlgili tartışmalar üç farklı konu altında incelenmiştir:

- Rekabet düzeyinin enflasyonun belirlenmesinde rolü var mıdır? Eğer var ise nedir?
- Enflasyonist bir ortam rekabet süreçlerinde ne anlama gelmektedir?
- Rekabet kurumlarının enflasyonla mücadele etmesine yardımcı olabilecek araçlar var mıdır? Eğer var ise nedir?

Devam eden bölümde, her bir tartışmanın detaylarına yer verilecektir.

II.1. Rekabet düzeyinin enflasyonun belirlenmesinde rolü var mıdır? Eğer var ise nedir?

İlgili pazarlardaki rekabetin sağlanamaması genellikle enflasyonun nedenleri arasında ön plana çıkmamaktadır. Enflasyonun arkasındaki temel nedenler, talep ve arz arasındaki dengesizlikler, petrol ve gıda gibi malların fiyatlarındaki artıştan kaynaklanan maliyet artışları veya doğal afetlerdir. Bu gibi durumlarda toplam arz azalmakta ve sonuç olarak fiyatlar genel seviyesi yükselmekte, para arzı artmakta ve beklentiler bozulmaktadır.

Küresel olarak son dönemdeki enflasyon eğiliminin nedenleri oldukça açık olsa da (COVID-19 ve Rusya-Ukrayna ihtilafı), çoğu medyadan olmak üzere bazı yorumcular enflasyondaki son artışın en azından kısmen rekabet eksikliği veya firmaların fiyatlandırma gücü nedeniyle oluştuğunu savunmuştur. Bununla birlikte, mevcut enflasyonist ortam bakımından rekabetin ya da rekabet eksikliğinin itici bir faktör olmadığı konusunda genel bir fikir birliği olduğu da görülmektedir^{11,12}.

Ancak burada bir ayrım yapmak önemlidir; zira mevcut enflasyonist dönem doğrudan rekabet sorunlarından kaynaklanmasa bile, uzun vadeli enflasyon kontrolü için rekabetçi bir ekonominin geliştirilmesi her zaman fayda sağlayacaktır. Rekabet, enflasyonun baskılanması için uzun vadede gerekli bir faktör olsa da istikrarlı ve enflasyonist baskıya dayanıklı bir ekonomiye erişmek için bundan daha fazlasına ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim, genel olarak enflasyon ile rekabet arasındaki uzun vadeli etkileşimin altı önemle çizilmektedir. Ekonomiler arasında rekabetin artırılması teorik olarak daha düşük enflasyon seviyeleriyle sonuçlansa da rekabetçi pazarlar tek başına sürekli

⁹ Köksal, E ve Ş. Ardıyok (2024). "Rekabet Hukuku Uygulamalarında Popülizm – İyi mi, kötü mü?", <https://www.rekabetregulasyon.com/rekabet-hukuku-uygulamalarinda-populizm-iyi-mi-kotu-mu/>

¹⁰ Ibid.

¹¹ <https://www.washingtontimes.com/news/2022/mar/14/corporate-greed-is-not-the-cause-of-inflation/> (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

¹² <https://www.kentclarkcenter.org/surveys/inflation-market-power-and-price-controls/> (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

olarak düşük enflasyonist koşulları garanti edememektedir.

II.2. Enflasyonist bir ortam rekabet süreçlerinde ne anlama gelmektedir?

Yüksek enflasyon rakip firmalar arasındaki gizli anlaşmaları baltalayabileceği gibi, birlikte hareket etmek ve fiyatları artırmak için mükemmel bir fırsat ve kılıf da sağlayabilmektedir. Kimi kaynaklar istikrarsız bir ortamın koordinasyon yeteneğini etkilemesi nedeniyle enflasyon karşısında bir karteli sürdürmenin daha zor olabileceğini öne sürmektedir. Fiyatlar düzenli olarak değişirken, firmaların koordineli sonuçları sürdürmesi daha güç hale gelmekte ve bu tür hatalar belirsizliğe yol açarak rakiplerin alternatif kartel dışı stratejiler benimsemeye karar verip vermediklerini tespit etmeyi zorlaştırmaktadır.

Öte yandan, rekabet otoriteleri uzun zamandır yüksek enflasyon seviyelerinin de danışıklı davranışlar için mükemmel koşullar yarattığından endişe duymaktadır. Fiyatlar sürekli değiştiğinden, şirketler ve tüketiciler fiyat artışlarını beklemekte ve fiyatlardaki bu sık değişim nedeniyle, tüketicilerin bilinçli satın alma kararları verebilmeleri için gereken doğru piyasa bilgilerini edinmeleri zorlaşmaktadır. Yüksek enflasyon nedeniyle fiyat algısı bulanıklaştığında, teorik olarak, firmalar bundan faydalanabilecek ve gizli anlaşma yapabileceklerdir.

Ancak her halükârda yüksek enflasyon oranları, üreticilerin yanı sıra tüketicilerin de fiyat algılarını bozmakta ve etkin rekabet sürecini çarpıtmaktadır. Firmalar için sonuç, kendi fiyatlarını ve maliyetlerini sürekli olarak yeniden değerlendirme ihtiyacına ek olarak, soruşturma riskinin arttığı, iç uyumu daha da kritik hale geldiği ve geçmişteki benzer yüksek enflasyon dönemlerinden belirli derslerin çıkarılabileceği bir ortamdır.

II.3. Rekabet kurumlarının enflasyonla mücadele etmesine yardımcı olabilecek araçlar var mıdır? Eğer var ise nedir?

Rekabet ortamının eksikliği son dönemdeki enflasyon eğiliminin sebebi olmadığından, diğer bir deyişle sorunun kaynağı olmadığından, rekabet otoritelerinin sorunu çözmek için yapabilecekleri kayda değer bir husus olmadığı ileri sürülmektedir. Birçok görüş rekabet politikasının

enflasyonla mücadele için uygun bir araç olmadığını savunmaktadır¹³ Rekabet hukukunun ilgili pazardaki fiyatlar üzerindeki etkileri tartışılmazdır. Ancak yaptırımların genel fiyat seviyeleri üzerindeki etkileri sınırlı olabilmektedir. Ayrıca, rekabet hukuku uygulamasının fiyatlar üzerindeki etkileri kısa vadede görülememektedir. Çünkü rekabet soruşturmaları bir veya birkaç yıl sürmekte (taahhüt veya uzlaşma prosedürleri olmaksızın) ve bunların pazarlar üzerindeki etkisinin ortaya çıkışı fazla zaman almaktadır. Bazı görüşlere göre rekabet hukuku, hayat pahalılığı üzerinde daha belirgin ve görünür bir etkiye sahiptir ve bu da tüketiciler üzerindeki enflasyon baskısını hafifletebilmektedir¹⁴.

OECD, enflasyonist bir ortamda uygulanacak rekabet politikaları için bazı seçenekler sunmaktadır:

- **Özel bir uygulama getirilmemesi:** Mevcut yaklaşımda bir sorun yoksa, değiştirilmesine de gerek yoktur. Rekabet hukuku uygulaması eninde sonunda piyasalardaki fiyatları düşürecektir.
- **Önceliklendirme:** Enflasyonla mücadele için rekabet uygulamalarına öncelik verilebilecektir. Öncelik verilecek sektörlerin başında ise enflasyon üzerinde büyük etkisi olan sektörler, örneğin enflasyon sepetinde daha büyük ağırlığı olan gıda ve içecekler veya kira gibi sektörler gelmektedir,
- Bunun yanı sıra yayılma etkileri olan sektörlerin enflasyon üzerinde aşağı yönlü etkileri de olabilecektir. Avrupa Birliği tarafından yapılan analizde, güçlü alt sektör bağlantılarına sahip sektörlerin daha önemli yayılma etkilerine yol açmasının muhtemel olduğu belirtilmekte ve finans, sigorta ve iş hizmetleri, madencilik, enerji sektörü, temel imalat ve ulaştırma gibi sektörlerin yayılma etkilerine yol açabilecek sektörler olduğu ifade edilmektedir.
- Müdahalenin etkisinin kısa vadede hissedilebileceği uygulamalarda fiyata odaklanması

¹³ <https://www.oxera.com/insights/agenda/articles/fighting-inflation-with-competition-the-right-tool-for-the-job/> (Erişim Tarihi 26.04.2024).

¹⁴ Ibid.

da bir diğer önceliklendirme metodu olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Ayrıca, fiyatların düşürülebilmesi halinde tüketicilere özel fayda sağlayabilecek sektörler de göz ardı edilmemesi önerilmektedir. Örnek olarak ise nispeten küçük bir sektörün yine de hassas durumdaki tüketicilerin yaşam maliyetine önemli ölçüde katkıda bulunması gösterilmektedir.
- **Tavsiye:** Rekabet otoriteleri soruşturma yapmak yerine, politika belgeleri, konuşmalar veya fiyatları doğrudan düzenleyen diğer kurumlara destek olunması gibi tamamlayıcı araçlar kullanabileceklerdir.
- **Fiyat kontrol mekanizmaları:** Fiyat kontrol mekanizmaları fiyat artışını sınırlandırarak piyasaların etkin işleyişini bozabilmektedir. Fiyatlar, tüketicilere ve tedarikçilere gerekli sinyalleri gönderdikleri için etkin işleyen piyasalar için gereklidir. Eğer fiyatlar yapay bir şekilde olması gereken seviyenin altında tutulursa, piyasadaki dengesizlikler devam edebilecektir. Bu gibi durumlarda yetkililer, örneğin sürelerini ve kapsamını gerekli minimum seviyeyle sınırlandırarak, rekabeti bozucu etkilerin nasıl en aza indirilebileceği konusunda tavsiyelerde bulunabilmektedirler.
- **Sektör İncelemeleri:** Sektör İncelemeleri, fiyat artışlarına veya arz-talep dengelerine yol açan yapısal sorunların tespit edilmesine yönelik önemli araçlardan biridir.
- **Satın alma gücünün korunması:** Satın alma gücünün korunması, tüketicileri yüksek enflasyonun olumsuz etkilerinden korumak için etkili bir araç olabilmektedir. Bu konudaki odak noktasını ise, insan kaynakları piyasalarındaki rekabete aykırın uygulamalar oluşturmaktadır.

Bu bölümde bahsedilen tüm bu tartışmaların ve ilgili rekabet hukuku araçlarının kullanımı

aşağıda; ABD, AB ve daha sonra ülkemiz bakımından değerlendirilmektedir.

III. ABD'de Rekabet Hukuku ve Enflasyon

Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı ("DOJ"), devam eden tedarik zinciri krizi ve yükselen enflasyon oranlarına cevaben, gizli anlaşma ve fiyat manipülasyonu ile mücadele çabalarını yoğunlaştırmıştır. DOJ'nin 17 Şubat 2022 tarihinde yaptığı açıklama¹⁵, fiyatları fahiş bir şekilde yükseltmek için tedarik zincirindeki aksaklıklardan yararlananlara karşı kararlı bir duruş sergilediğini ortaya koymuştur.

2022 yılının ocak ayında ABD'de tüketici fiyat endeksi, bir önceki yıla kıyasla %7,5'lik şaşırtıcı bir artışla 1982'den bu yana en hızlı yükselişini göstermiştir. Temel olarak COVID-19 salgınının kalıcı etkilerine atfedilen bu artış, sektörler genelinde işgücü kıtlığını şiddetlendirerek ticaret ve sevkiyat çalışmalarını sekteye uğratmıştır. Eş zamanlı olarak, bu piyasa dinamiklerini kâr elde etmek amacıyla istismar etmek için bazı şirketler arasında gizli anlaşmalar yapıldığına dair iddialar ortaya çıkmıştır.

Adalet Bakanlığı Rekabet Birimi'nin başında bulunan Jonathan Kanter, geçici tedarik zinciri kesintileri sırasında hukuka aykırı davranışları engellemenin zorunluluğunun altını çizmiştir. DOJ'un FBI ile ortak bir girişim aracılığıyla ifade edilen proaktif duruşu, tedarik zinciri zorlukları kisvesi altında fiyatları şişirmeyi amaçlayan gizli anlaşma örneklerinin soruşturulması ve yargıya taşınması için ortak bir çaba anlamına gelmektedir¹⁶.

Bu girişim, gizli anlaşmaların ekonomik kazanç için tedarik zinciri aksaklıklarından yararlanabileceği durumlarda devam eden soruşturmalara öncelik verilmesini beraberinde getirmiştir. Buna ek olarak, Rekabet Birimi, tedarik zinciri aksaklıklarından önemli ölçüde etkilenen sektörleri proaktif bir şekilde incelemeyi amaç edinmiştir. Ayrıca, özel bir çalışma grubu aracılığıyla uluslararası meslektaşlarla işbirliği, tedarik zincirlerindeki gizli anlaşmalarla mücadelenin küresel boyutunun altını çizmektedir.

DOJ'un bu girişimi, tedarik zinciri aksaklıklarının ele alınmasına yönelik daha geniş çaplı hükümet çabalarıyla da örtüşmektedir. Haziran 2021'de kurulan Beyaz Saray çalışma grubu ve Federal Denizcilik Komisyonu gibi

¹⁵ <https://www.justice.gov/opa/pr/department-justice-announces-initiative-protect-americans-collusive-schemes-amid-supply-chain>, (Erişim Tarihi 26.04.2024).

¹⁶ Amato, J.J. ve Bass, Z. (2022). "United States: DOJ Cracks Down On Inflation-Related Collusion" <https://www.mondaq.com/united-states/antitrust-eu-competition/1164842/doj-cracks-down-on-inflation-related-collusion> (Erişim Tarihi 5.9.2024).

düzenleyici kurumlarla işbirliği önlemleri¹⁷, ekonomik zorlukların ortasında piyasa bütünlüğünü korumaya yönelik kapsamlı bir yaklaşımın altını çizmektedir.

DOJ'un çabalarına ek olarak, ABD Enflasyon Azaltma Yasası ("IRA") enflasyonu azaltmayı ve iklim değişikliğiyle mücadelede katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. AB'deki benzer önlemlerin aksine IRA, iklim girişimlerini desteklemek için ağırlıklı olarak vergi sübvansiyonlarına dayanmaktadır. IRA, ABD iklim politikasını ilerletme potansiyeli nedeniyle olumlu karşılanmakla birlikte, 'Amerikan Malı Satın Al' hükümleri nedeniyle eleştirilere maruz kalmış, AB'nin ABD'ye ihracatını engelleyebileceği ve AB firmalarının yer değiştirebileceği endişelerine yol açmıştır¹⁸. Buna karşılık AB, IRA'nın AB ekonomisi üzerindeki etkisini hafifletmek için özel iklim sübvansiyonlarına dayanarak Devlet yardımları ile ilgili kuralları ve mevzuat önerilerini uyarlamıştır.

Sonuç olarak, enflasyon ABD'de pek çok farklı kurum nezdinde tartışılmalı ve önlemler alınsa da rekabet politikasının daha ziyade enflasyonun zemin hazırladığı rekabet ihlallerine odaklandığı görülmektedir. Enflasyon ile birlikte ortaya çıkan olası rekabet ihlalleri karşısında, DOJ'un özellikle gizli anlaşmalarla mücadele konusundaki kararlılığı net bir mesaj vermektedir. Ancak, enflasyonla mücadele ya da enflasyonun etkilerinin azaltılması noktasında, rekabet hukukunun herhangi bir müdahalede bulunmasının beklenmediği anlaşılmaktadır.

IV. AB'de Rekabet Hukuku ve Enflasyon

AB, rekabet hukuku ve enflasyon arasındaki etkileşimin tartışıldığı başlıca zeminlerden biri konumundadır. Bunun yanı sıra AB, düzenlemeler ve etkin işleyen piyasalar konusunda dünyaya örnek olma iddiasına sahiptir. Buna ek olarak AB'de, piyasaların düzenlenmesi amacıyla kullanılan araçlar da çeşitlilik arz etmektedir.

Konuyla ilgili olarak, Avrupa Merkez Bankası Başkanı Christine Lagarde, Haziran 2023'te AB Parlamentosu'nun

ekonomi komitesinde, şirket karlarının artmasının enflasyonun kötüleşmesindeki rolünü teyit etmiş ve diğer tedbirlerin yanı sıra, rekabet otoritelerinin daha yakından inceleme yapması çağrısında bulunmuştur. Lagarde, bazı sektörlerin "marjları sıkıştırmadan maliyetleri tamamen artırma ve bazılarının da fiyatları maliyet artışından daha yükseğe çekme avantajını kullandığını" belirterek, "Rekabet otoritelerinin bu davranışları incelemesinin önemli olduğunu düşünüyorum ve bunu kesinlikle gerekli görüyorum" ifadelerini kullanmıştır¹⁹. Benzer şekilde, AB'deki kimi görüşler, belirli sektörlerde artan piyasa yoğunlaşması ve kar marjları göz önüne alındığında, rekabet hukukunun giderek daha önemli hale geldiğini savunmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun ("Komisyon") Rekabette Sorumlu Üyesi Margrethe Vestager, rekabet yaptırımları olmasaydı, mevcut "hayat pahalılığı" krizinin tüketicileri daha kötü etkileyeceğini belirtmiştir²⁰.

Yakın zamanda yayımlanan ve İngiltere verilerini kullanan bir makalede ise, on beş yıl içinde rekabet hukukunun uygulanmasından elde edilen hane halkı toplam tasarrufunun %2,5'e kadar çıktığı, buna karşılık enflasyon oranının %2,1 olduğu hesaplanmış ve rekabet hukukunun, tüketicileri yüksek enflasyondan korumak için diğer araçları tamamlayıcı şekilde kullanılabilmesi öne sürülmüştür.

Yakın tarihli bir başka raporda²¹ ise OECD, yüksek enflasyonun şirketlerin fiyatları koordine etmek ve rekabeti azaltmak için rakipleriyle işbirliği yapmaları yönünde teşvikler yaratabileceğine işaret etmektedir. OECD'ye göre, tedarik zincirlerindeki aksamalar ve temel ürünlerdeki kıtlıklar da firmaların davranışlarını etkileyerek onları daha yüksek fiyatlar belirlemeye yönlendirebilmektedir.

Bu doğrultuda, İspanyol hükümeti, 2022 yılında İspanyol ekonomisinin durumuna ilişkin Raporunda²², jeopolitik durum ve bunun enerji fiyatları üzerindeki etkisinden beslenen enflasyonu, sadece İspanya için değil, Avrupa Birliği genelinde ve diğer ülkeler bakımından da tarihsel olarak yüksek oranlarda seyreden başlıca sorun olarak

¹⁷ <https://www.justice.gov/opa/pr/justice-department-and-federal-maritime-commission-sign-memorandum-understanding-support> (Erişim Tarihi 5.9.2024).

¹⁸ [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/docu-ment/IPOL_IDA\(2023\)740087](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/docu-ment/IPOL_IDA(2023)740087) (Erişim Tarihi 26.04.2024)

¹⁹ Committee on Economic And Monetary Affairs (2023), *Monetary Dialogue with Christine Lagarde*, https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230605 annex_2-5c31f6fb6a.en.pdf (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

²⁰ Massoni J. (2023), "Vestager: antitrust enforcement has eased cost of living crisis", *GCR*,

<https://globalcompetitionreview.com/article/vestager-antitrust-enforcement-has-eased-cost-of-living-crisis> (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

²¹ OECD, (2022), "Competition and Inflation,"

<https://www.oecd.org/daf/competition/competition-and-inflation-2022.pdf>, (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

²² "Informe De Situación De La Economía Española", 2022, https://portal.mineco.gob.es/RecursosArticulo/mineco/economia/macro/Informe_Situacion/InformeDeSituacion2022.pdf, (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

tanımlamıştır. Bu rapora göre, mevcut enflasyon oranlarının, rekabet ihlallerinin bir sonucu olduğuna dair herhangi bir gösterge bulunmamakla birlikte, rekabet otoriteleri üzerinde; tüketicileri korumak amacıyla "vurguncuları" tespit etmek ve cezalandırmak yönünde bir baskının bulunduğu belirtilmiştir.

Bu baskıya karşın, fiyatların sürekli değiştiği enflasyon dönemlerinde meşru ve hukuka aykırı fiyat uygulamalarını birbirinden ayırmak rekabet otoriteleri için önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Yine de AB'deki rekabet otoriteleri, enflasyonla mücadele konusunda rekabet hukukunun bazı araçlarını devreye sokmuşlardır. AB'deki rekabet otoriteleri tarafından ağırlıklı olarak tercih edilen rekabet hukuku araçları tavsiye, önceliklendirme ve sektör incelemeleri olmaktadır.

Tavsiye

Tavsiyelerin önde gelen örneklerinden biri olarak Portekiz Rekabet Kurumu ("AdC"); "*Enflasyon Zamanlarında Rekabet ve Satın Alma Gücü*"²³ başlıklı bir belge yayımlayarak yüksek enflasyon zamanlarında rekabet politikasının değeri ve önceliklerine ilişkin temel görüşlerini ortaya koymuştur. Bu konuyla ilgili olarak AdC, yüksek enflasyon zamanlarında firmaların fiyatlarını ve stratejilerini özerk bir şekilde belirlemeleri, gizli anlaşmaya davet içeren kamuya açık fiyat duyurularından kaçınmaları gerektiğini belirtmiş ve AdC'nin kartelleri takip etme ve şirketlerin enflasyonu kötüleştirilebilecek davranışlarını caydırma konusundaki güçlü yaptırımlarını sürdüreceğini duyurmuştur.

Tavsiyeye bir başka örnek olarak İspanya Rekabet Kurumu kısa bir süre önce rekabetin önemine dikkat çeken ve hükümet tarafından zorunlu fiyat tavanları getirilse bile rekabet hukukunun potansiyel ihlalleri konusunda uyarıda bulunan basın açıklaması gösterilebilir²⁴. Yine bu kapsamda değerlendirilebilecek olan, İsveç Rekabet Kurumu "*Rekabet Politikası ile Enflasyonla Mücadele*" konulu yıllık bir konferansa ev sahipliği yapmıştır²⁵.

Önceliklendirme

Enflasyon oranlarına büyük ölçüde katkıda bulunan bazı sektörlerin önceliklendirilmesi, kurumlar tarafından kullanılan bir diğer araçtır. İspanya'da, enflasyon ile mücadele konusunda yetkili birimler üzerinde artan baskı gözetim faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. İlk olarak, tüketici örgütleri Ulusal Piyasalar ve Rekabet Komisyonu'na ("CNMC") şikâyette bulunarak gıda üreticilerinin *shrinkflation* (fiyatı sabit tutarken ürünün boyutunu küçültmek) yaptıklarını ve süpermarketlerin ve diğerlerinin vergi indirimlerinin faydalarını tüketicilere yansıtmadıklarını iddia etmişlerdir. İkinci olarak, İspanyol Hükümeti gıda perakende piyasalarını incelemek üzere CNMC ile işbirliği yapacağını açıklamıştır. Üçüncü olarak, CNMC, temel ürünler ve enerji gibi yüksek enflasyonist baskıya sahip sektörlerle yönelik gözetimini güçlendireceğini belirtmiştir.

Fransız Rekabet Kurumu da 2022-2023 yol haritasında, özellikle maliyet artışlarından etkilenen enerji, gıda ve kamu alımları gibi sektörlerle odaklanarak, elektrik piyasasına dair düzenleme çerçevesinin güçlendirilmesini ve satın alma gücünün korunmasını öncelikli eylem alanı olarak önermiştir. İtalyan Rekabet Kurumu, İtalyan Kongresi önünde *shrinkflation* olgusunu aktif olarak izlediğini belirtmiştir.

Enflasyon üzerinde yayılma etkileri olan sektörlerle öncelik verilmesine bir örnek olarak Portekiz rekabet otoritesi, yüksek enflasyon ve ekonomik kriz dönemlerinde kamu fonlarının israfını önlemek için kamu alımlı kartelleriyle mücadelenin önemini savunmaktadır.

AB kurumları tarafından öncelik verilen bir diğer alan ise hayat pahalılığıdır. Komisyon'dan üst düzey yetkililer, AB genelinde yükselen enflasyonun yarattığı hayat pahalılığı sorunu mücadelenin AB rekabet otoriteleri için bir öncelik olduğunu açıkça ifade etmişlerdir. Örneğin Komisyon'un süpermarketler arasında rekabete aykırı işbirliğini hedeflediği iddia edilen üç uluslararası perakende ittifakını da soruşturduğuna dair haberler ortaya çıkmıştır²⁶.

²³ Autoridade da Concorrência, (2022), Competition and Purchasing Power in Times of Inflation, <https://www.concorrencia.pt/sites/default/files/Competition%20and%20purchasing%20power%20in%20times%20of%20inflation.pdf> (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

²⁴ "OECD, (2022), "Competition and Inflation," <https://www.oecd.org/daf/competition/competition-and-inflation-2022.pdf>, (Erişim Tarihi: 5.9.2024).

²⁵ <https://www.konkurrensverket.se/en/knowledge-and-research/the-pros-and-cons-of-fighting-inflation---program/> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

²⁶ Bignardi, A., Egerton-Doyle, V., Jackson, D. ve N. Kar, (2023), "Greed or need? Focusing competition policy in inflationary times", Competition Law Insight, <https://www.competitionlawinsight.com/practice-and-procedure/enforcement/greed-or-need-155168.htm> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

Ardından Komisyon, iki Fransız perakendeci grubu olan Casino Guichard-Perrachon ve Les Mousquetaires'in pazardaki davranışlarını AB rekabet kurallarını ihlal edecek şekilde koordine edip etmediklerini değerlendirmek üzere resmi bir rekabet soruşturması başlattığını duyurmuştur²⁷. Komisyon'un soruşturması, Casino ve Intermarché'nin perakende sektöründeki rekabetin iki belirleyici faktörü olan (a) mağaza ağlarının geliştirilmesi ve (b) tüketicilere yönelik fiyatlandırma politikaları üzerinde davranışlarını koordine edip etmediklerine odaklanmaktadır.

Sektör İncelemeleri

Hayat pahalılığı ile ilgili bir başka örnek de hükümetin hayat pahalılığı ile mücadele etmek üzere bir çalışma grubu oluşturduğu İngiltere Rekabet Otoritesi'nden ("CMA") gelmektedir²⁸. Ancak ilgili çalışmalar daha ziyade bir sektör incelemesi olarak yürütülmektedir. Bu kapsamda, CMA, (i) tüketicilerin ürün fiyatlarını karşılaştırırken net bilgilere sahip olup olmadıklarını ve (ii) rekabetteki herhangi bir aksaklığın market fiyatlarının yükselmesine katkıda bulunup bulunmadığını²⁹ araştırmak üzere hızlı tüketim malları sektöründeki birim fiyatlandırma ve etiketleme uygulamalarını gözden geçiren bir çalışma programı başlatmıştır³⁰. CMA'nın bulguları ise aşağıdaki gibidir³¹:

- Bugüne kadar elde edilen kanıtlar, yüksek gıda enflasyonunun zayıf perakende rekabettinden kaynaklanmadığını, ancak girdi fiyatları düştükçe rekabet baskısının önemli olduğunu göstermektedir,
- CMA soruşturmasının bir sonraki aşamasında, belirlenen ürün kategorileri için tedarik zinciri boyunca rekabet düzeyi ve fiyatlar incelenecektir,
- Birim fiyatlandırmaya ilişkin kurallar sıkılaştırılmalı ve perakendeciler, müşterilerin fiyatları kolayca karşılaştırmasına yardımcı olmak için buna uymalıdır.

- Ayrıca İngiltere, küresel tedarik zincirlerindeki potansiyel rekabete aykırı davranışları tespit etmek için bilgi paylaşımına odaklanan bir çalışma grubu kurmuştur³². Bu bağlamda, CMA yakın zamanda bebek sütü üreticilerine karşı bir soruşturma başlatmıştır³³.

Pazar araştırmalarıyla ilgili olarak CMA, ayrıca Mayıs 2023'te, akaryakıt fiyat artışlarının büyük bir kısmının küresel faktörlerden kaynaklanmakla birlikte, kısmen "kara-yolu akaryakıt perakende pazarındaki rekabetin bir miktar zayıflamasından" da etkilendiğini belirtmiştir. CMA, süpermarketler genelinde akaryakıt marjlarının arttığına dair kanıtlar bulmuştur³⁴.

Benzer şekilde, Yunanistan Rekabet Otoritesi de maliyetlerin akaryakıt fiyatlarına maliyetlerle ilişkili olarak "asimetrik" geçişini tespit eden piyasa "haritalama" çalışmasının sonuçlarını takiben petrol endüstrisine yönelik bir sektör incelemesi yürütmektedir³⁵. Avusturya ve Almanya rekabet komisyonları da akaryakıt piyasasında rekabetin zayıfladığını tespit etmiştir.

Tüm bu gelişmeler bir arada değerlendirildiğinde, AB'de son dönemde görülen yüksek enflasyon karşısında ekonomi yönetimlerinin ellerindeki tüm araçları kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir. Enflasyon ile mücadelede alışlagelmiş para politikaları ve yapısal reformların yanı sıra rekabet hukuku araçlarının kullanımı için de çağrıda bulunulmuştur. Rekabet otoritelerinin ise bu çağrıya karşı kayıtsız kalmadıkları ancak müdahale için daha *soft* müdahale araçlarını tercih ettikleri görülebilecektir.

Otoritelerin kartel gibi yatay anlaşmalar sonucu gerçekleşen fiyat artışlarına tepkisi her dönemde olduğu gibi bu dönemde de soruşturma açmak olmakla birlikte, sektör incelemeleri, çalışma grupları, tavsiye edilen iyi uygulama örneklerinin ise enflasyon ile mücadele için tercih edilen temel politika araçları olduğu anlaşılmaktadır.

²⁷ <https://ec.europa.eu/newsroom/comp/items/661902/default> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

²⁸ <https://www.pymnts.com/cpi-posts/uk-government-unveils-priorities-for-cma-to-boost-economy-and-tackle-cost-of-living/> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

²⁹ <https://www.gov.uk/government/speeches/maximising-our-relevance-and-impact-in-a-changing-world> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³⁰ <https://www.gov.uk/cma-cases/unit-pricing> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³¹ <https://www.gov.uk/government/news/cma-updates-on-action-to-contain-cost-of-living-pressures-in-groceries-sector> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³² <https://www.gov.uk/government/news/international-agencies-put-supply-chains-on-notice-against-collusion> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³³ <https://www.gov.uk/government/news/cma-to-scrutinise-infant-formula-market-through-a-market-study> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³⁴ <https://www.gov.uk/government/news/cma-update-on-action-to-help-contain-cost-of-living-pressures> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

³⁵ <https://www.epant.gr/en/enimerosi/press-releases/item/2446-press-release-regulatory-intervention-in-the-petroleum-industry.html> (Erişim Tarihi, 5.9.2024).

Hem söz konusu mücadele çağrısı hem de buna otorite-lerce verilen olumlu cevap, esasen teknik gereksinimlerden ziyade popülist eğilimlerle açıklanabilecektir. Zira, rekabetçi bir pazar tesisinin enflasyon üzerindeki olumlu etkisi ancak uzun dönemde görülebilecektir. Ancak; sektör araştırmaları, duyurular ya da enflasyonla mücadele için etkin bir rekabet hukukunun uygulanacağı dair mesajlar ile dahi kısa vadede şirketlerin ve fiyatların baskı altına alınması mümkündür.

V. Türkiye'de Rekabet Hukuku ve Enflasyon

V.1. Türkiye'de Enflasyon ve Rekabet Kurumu'nun Rolü

Küresel enflasyon sorunu, başkanlık sistemine geçişin yarattığı adaptasyon süreci ve dünyadaki uygulamalardan farklılaşan para politikası uygulamaları nedeniyle Türkiye'de enflasyon dünya ortalamalarının üzerinde seyretmektedir. 2023 yılında yıllık enflasyon TÜİK'e göre %64, ENAG'a göre ise %127 olarak kaydedilmiştir³⁶.

Pandemi sırasında, talebi ve yatırımları canlandırmak için neredeyse tüm dünyada merkez bankaları faiz oranlarını düşürmüştür. Türkiye de bu süreci takip etmiştir. Bununla birlikte, pandemi sonrasında artan enflasyonist baskılar nedeniyle merkez bankaları faiz oranlarını kademeli olarak artırmaya başlamıştır. Ancak Türk ekonomi yönetimi, ekonomideki talep büyümesini sürdürmek için faiz oranlarını düşük tutmuş ve esnek bir para politikası uygulamayı tercih etmiştir. Söz konusu politika tercihi ise enflasyonun yüksek seyrinin devamına neden olmuştur.

Bu gelişmeler Türkiye'de enflasyonu ciddi bir sorun haline getirmiş ve mücadele için ABD ve AB'de olduğu gibi rekabet hukuku gibi alternatif yöntemleri göreve çağırmıştır. Rekabet Kurumu'nun son dönemdeki aktiviteleri ise, bu çağrıya cevap verdiğini ve enflasyonla mücadelede kendine düşen rolü benimsediğini göstermektedir. Rekabet Kurumu Başkanı, konuk olduğu televizyon programlarından Brüksel merkezli MLex'e verdiği özel röportajlara³⁷ kadar pek çok platformda bu sorumluluğa vurgu yaparak,

enflasyonla mücadele konusunda üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yerine getirdiklerini belirtmektedir.

Enflasyonla mücadele hedefine verilen önemi gösteren başlıca unsurlardan birisi Rekabet Kurumu'nun 2020-2021 Etki Analizi Raporu'nda, tüketicilerin Rekabet Kurumu'nun kararlarından fayda sağladığının vurgulanmasıdır. Nitekim, ilgili Etki Analizi Raporu'nda Kurum, kararlarının fiyatlarda 13,1 milyar dolar düşüşe neden olduğunu ve bunun GSYH'nin yaklaşık %1,5'ine tekabül ettiğini vurgulamıştır.

Enflasyonla mücadelede üstlenilen bu görevde, çalışmamızın önceki bölümlerinde de ele aldığımız tüm dünyada artan popülizm eğiliminin de etkisinden bahsetmek mümkündür. Başkanlık sistemi sonrasında kamu yönetiminde görülen merkezileşme de, enflasyonla mücadele konusunda geleneksel araçların dışına çıkabilmeyi ve rekabet politikasını da bu doğrultuda kullanmayı kolaylaştırmaktadır. Bu itibarla Rekabet Kurumu, geleneksel olarak enflasyonla mücadeleyi amaçlamasa da son dönemde enflasyona karşı politikalar geliştirilirken akla gelen kurumlardan biri olmaktadır. Burada rekabet hukukunun amacı olan tüketici refahı kavramının ve tüketici refahının çoğunlukla fiyat düşüşleri ile ilişkilendirilmesinin de rolü büyüktür. Tüketici refahını fiyat düşüşleri ile arttıran rekabet hukuku uygulamalarının günün sonunda enflasyon ile mücadeleye de hizmet edeceğine dair yorumun ülkemizde de benimsendiği anlaşılmaktadır.

V.2. Enflasyonla Mücadelede Kullanılan Araçlar ve Riskler

Enflasyon ile mücadelede tercih edilen rekabet hukuku araçları incelediğinde, ilk olarak Rekabet Kurumu'nun COVID-19 salgını ve sonrasında döneminde tüketicilerin yaşam maliyetlerini doğrudan etkileyen tüketim mallarına yönelik soruşturmasını yoğunlaştırdığı görülmektedir. Bu bakımdan Kurumun, AB'deki örneklere benzer şekilde, bir önceliklendirme politikası izlediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, pandeminin en zorlu dönemlerinde soruşturmaları ve yaptırım tedbirlerini güçlendirmeye yönelik belirgin çabaları ile Rekabet Kurumu dünyadaki

³⁶ TÜİK ve ENAG farklı veri toplama yöntemleri ve frekansları kullanmakta, bu da enflasyon oranlarında farklılıklara yol açmaktadır; TÜİK fiziki piyasalardan periyodik anketlere dayanırken, ENAG günlük verileri web taraması yoluyla toplamakta, bu da örneklem büyüklüklerinin ve mal ve hizmet kapsamının farklı olmasına neden olmaktadır. Bazı yorumcular enflasyon hesaplamalarında TÜİK'ten ziyade alternatif kaynaklara güvenmektedir, zira ekonomiyi daha iyi göstermek

amacıyla enflasyon oranlarının kasıtlı olarak olduğundan daha düşük hesaplandığına inanmaktadır.

³⁷ <https://www.foreks.com/haber/de-tay/6540f86ac9e77c0001531edc/PICNEWS/tr/rekabet-kurumu-kule-ozellikle-enflasyon-ile-mucadelede-gorevimizi-fazlasiyla-yerine-getiriyoruz/>, (Erişim Tarihi: 11.03.2024).

diğer düzenleyici kurumlardan belirgin şekilde farklılaşmıştır.

Karar Örnekleri

Bu çerçevede, hijyenik maske, limon ve şişe su gibi temel ürünlerdeki fiyat artışlarına yönelik soruşturmalar yürütülerek, tüketicileri doğrudan etkileyen sektörlerde rekabet kanunlarının uygulanmasına yönelik kararlılık ortaya konmuştur. Bazı soruşturmalar ihlalle sonuçlanmamış olsa da Rekabet Kurumu'nun keskin fiyat artışlarının yaşandığı sektörlerde rekabet yasalarının yoğun bir şekilde uygulanmasını sağlama konusundaki titizliğinin altını çizmiş ve ilgili sektörlerle bu şekilde bir mesaj vermiştir.

Rekabet Kurumu'nun bu kapsamdaki en önemli kararlarından biri ise Perakende I kararıdır³⁸ İlgili karar, market zincirleri ve tedarikçiler arasındaki bir hub-and-spoke kartelini konu almaktadır. Bu karar, tüketiciye doğrudan dokunan marketlerdeki artan fiyatları hedef alarak tüketicilerin yararına bir yaklaşım sergilediği için büyük ilgi görmüştür³⁹. İlgili karar 5 zincir market ve bir tedarikçiyi toplamda 2,7 milyar TL (yaklaşık 258 milyon avro) idari para cezasına çarptırmıştır. Benzer şekilde, Perakende Kararı II⁴⁰, tedarikçiler ve market zincirleri arasındaki eşgüdümli fiyatlandırma uygulamaları nedeniyle teşebbüslere para cezaları uygulamıştır.

Bu kararlar, organik büyüme sonucunda indirim marketlerin artan pazarlık güçlerini; artan maliyetler karşısında tedarikçileri fiyatlarını artırmaya zorlamalarından kaynaklanmıştır. Bu bağlamda, marketler, bazı tedarikçileri fiyat artışlarını koordine etmek amacıyla bir hub olarak kullanmıştır.

Ayrıca, Rekabet Kurumu'nun Bebek Maması Kararı⁴¹ ve muz toptan ticaretine ilişkin soruşturmaları⁴² gibi örnekler de yüksek fiyatları ele alma ve adil rekabeti sağlama çabalarını göstermektedir.

Ayrıca Rekabet Kurumu, pandemi sonrası incelemelerinde enflasyon sepetindeki ağırlığı ve tüketiciler üzerindeki doğrudan etkisi nedeniyle özellikle gıda ve içecek sektörleri olmak üzere tüketim mallarına öncelik vermiştir. Bu yaklaşım, AB'de görülen ve rekabet hukukunun

uygulanması yoluyla enflasyonla mücadele çabalarıyla da örtüşmektedir.

Sektör Araştırmaları

Rekabet Kurumunca kullanılan birkaç enflasyon ile mücadele aracı ise sektör araştırmalarıdır. Yaş Meyve ve Sebze sektör araştırmasının nihai raporu 2022 yılında yayımlanmıştır. İlgili raporda enflasyonun etkileri özellikle vurgulanmaktadır. Rapor, Türkiye'nin tarım sektöründeki azalan iş gücü ve ekilebilir arazi, düşük piyasa şeffaflığı ve üreticilerin finansal sıkıntıları gibi zorluklarına da dikkat çekmiştir. Ayrıca, temel girdilerde yüksek ithalat bağımlılığı ve girdi piyasalarındaki oligopolistik dinamiklerin, üreticilerin pazarlık gücünü sınırladığı belirtilmektedir. Rapora göre, iklim etkileri nedeniyle yaşanan fiyat istikrarsızlığı, enflasyonist baskılarla birleşerek bu zorlukları daha da artırmakta ve piyasa istikrarı için düzenleyici müdahale gerektirmektedir. Dolayısıyla, enflasyonist baskılar ile karşılaşılan bu sektöre ilişkin olarak yapısal birtakım sorunlar tespit edilmiştir.

Aynı yıl, Hızlı Tüketim Malları Perakendeciliği ("HTM") Sektör İncelemesi Nihai Raporu da yayımlanmıştır. Rapor, HTM pazarında özellikle dört büyük oyuncu etrafında şekillenen yüksek pazar gücüne değinmektedir. Bu pazar gücünün ise büyük perakendecilerin karlılıklarını artırırken pazara giriş engeli oluşturduğu vurgulanmıştır. Dikey entegre şirketler ölçek ekonomilerinden faydalanırken, indirim marketleri ise özel markalı ürünler ve benimsedikleri esnek stratejilerle pazar gücü kazanmaktadır. Raporda, perakendecilerin tedarikçilere karşı ek ücretler ve tek taraflı sözleşme değişiklikleri gibi uygulamalar ile kötüye kullandıkları bir alıcı gücünün varlığını tespit etmiştir. Rapor uyarınca, dijitalleşme sektörü değiştirmekte, çevrimiçi satışlar hızla artmakta ve ilgili ürün ve coğrafi pazar tanımları evrilmektedir. Özel markalı ürünlerin üreticileri ve perakendecileri arasında rekabet açısından hassas bilgilerin değişimini engellemek için "Çin Seddi" ihtiyacı tartışılmakta olup olay bazlı bir değerlendirme yapılması önerilmektedir. Tüketicinin günlük hayatı ve tüketiminde önemli yer tutan market raflarında fiyat artışlarının tepki çektiği bir dönemde Rekabet Kurumu böylelikle ilgili

³⁸ Rekabet Kurulu'nun 28.10.2021 tarih ve 21-53/747-360 sayılı kararı.

³⁹ Türkkan, E. "Teşebbüslerin ve Rekabet Kurumu'nun Enflasyonla Mücadeledeki Rolü", s.3, <https://rekabederneqi.org/dosyalar/RekabetForumu155.pdf>, (Erişim Tarihi: 11.03.2024).

⁴⁰ Rekabet Kurulu'nun 5.12.2022 tarih ve 22-55/863-357 sayılı kararı.

⁴¹ Rekabet Kurulu'nun 30.06.2022 tarih ve 22-29/483-192 sayılı kararı.

⁴² Rekabet Kurulu'nun 11.11.2021 tarih ve 21-55/780-386 sayılı kararı.

sektördeki fiyat katılığına zemin hazırlayan pazar yoğunlaşmasına dair tespitlerde bulunmuştur.

Yakın zamanda, Kurum kırmızı et sektörü hakkında bir sektör araştırması başlatmıştır⁴³. Tam da Ramazan ayı başlangıcı öncesine gelen artan fiyat artışları şikayetleri üzerine gelen bu duyuru, enflasyonun tetiklediği Rekabet Hukuku incelemelerine güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu kapsamda Rekabet Kurumu Başkanı, Birol Küle, Bu noktada “vatandaşlarımızın uygun fiyatlarla et ve et ürünlerine ulaşabilmesi amacıyla üzerimize düşeni yapacağız”⁴⁴. ifadeleri ile enflasyon ve hayat pahalılığına karşı Rekabet Kurumu müdahalelerindeki kararlılığı ortaya koymaktadır.

Özellikle tüketicileri doğrudan etkileyen sektör ve ürünlere dair başlatılan sektör incelemeleri ve buradaki fiyat artışlarının yapısal nedenlerine dair tespitler, tıpkı AB ülkelerindeki rekabet otoriteler gibi Rekabet Kurumu’nun da sektör incelemelerini enflasyonla mücadele açısından kullanılabilir bir rekabet hukuku aracı olarak benimsediğini göstermektedir.

Yeniden Satış Fiyatını Tespiti

Ayrıca Rekabet Kurumu, tedarikçiler tarafından belirlenen yapay şişirilmiş fiyatlarla mücadele etmenin bir yolu olarak gördüğü yeniden satış fiyatının belirlenmesi konusunu da sıklıkla ve oldukça katı bir yaklaşım ile soruşturmaktadır. Elektronikten kozmetiğe, pek çok farklı sektörde tamamlanan ve yürütülmeye devam eden soruşturmalarda, Kurul’un bu tür ihlalleri amacı bakımından ele aldığı, pazarda hiçbir rekabeti sınırlayıcı etki doğurmasa dahi yeniden satış fiyatını tespit eden sağlayıcıları açık şekilde cezalandırdığı görülmektedir. Rekabet Kurulu Başkanı, Küle, yaptığı açıklamalarda yeniden satış fiyatı tespitini “kırmızı çizgileri” olarak tanımlamıştır⁴⁵.

Fiyat Regülasyonu

Önceliklendirme ve sektör incelemelerine ek olarak Türkiye’de diğer pek çok ülkeden farklı olarak enflasyon ile

mücadele konusunda doğrudan fiyat regülasyonunun tercih edildiği de anlaşılmaktadır. Söz konusu fiyat kontrolü ya da regülasyonu doğrudan Rekabet Kurumu eliyle değil fakat Ticaret Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, fahiş fiyat artışları ve stoklama uygulamaları yapan firmaları denetlemek ve para cezaları uygulamak üzere Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu (“HFDK”) oluşturulmuştur. Bu kurul Rekabet Kurumu’ndan bağımsız olarak faaliyet göstermekte ve COVID-19 salgını da dahil olmak üzere acil durumlarda haksız fiyat uygulamalarını ele almaya odaklanmaktadır⁴⁶.

HDFK kararları enflasyonist baskıları azaltmayı hedeflerken, Kurul uygulamalarının girişim özgürlüğü ve mülkiyet haklarını ihlal edebileceğine dair eleştiriler de almıştır. Bununla birlikte HDFK, başta gıda ve içecek sektörleri olmak üzere araba satışları gibi diğer alanları da hedef alarak faaliyetlerini sürdürmektedir⁴⁷.

HFDK, piyasalarda haksız fiyat uygulamalarını denetlemek amacıyla oluşturulmuş olup, özellikle olağanüstü dönemlerde devreye girmesi öngörülen bir mekanizma olarak tasarlanmıştır. Bu tür bir kurul, enflasyonist baskıların arttığı dönemlerde, fiyatların makul seviyelerde tutulmasını sağlamak için önemli bir araç olarak görülmektedir.

Ancak, bu tür kurulların sürekli ve yaygın bir şekilde kullanılması, piyasa ekonomisine zarar verebilecektir⁴⁸. HFDK gibi kurullar, piyasa mekanizmalarına müdahale ederken, rekabetin doğal işleyişini bozma riskini de taşımaktadır. Bu bağlamda, bu tür müdahalelerin sadece acil durumlarda ve sınırlı bir süreyle kullanılması temel bir kural olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürekli müdahaleler, piyasalarda belirsizlik yaratarak, yatırımcı güvenini zedeleyebilecek ve uzun vadede rekabeti olumsuz etkileyebilecektir. Rekabet hukukunun temel prensiplerinden olan piyasa mekanizmasının işleyişi ve piyasa fiyatlarının etkin oluşumuna zara verebilecektir.

⁴³ <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Guncel/kirmizi-et-sektorune-yonelik-sektor-ince-b346ba5b5a93ee118eca00505685da39> (Erişim Tarihi: 11.03.2024).

⁴⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/rekabet-kurumu-ramazan-oncesi-kirmizi-et-sektorunu-radarina-aldi/3148807>, (Erişim Tarihi: 11.03.2024).

⁴⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/rekabet-kurumu-baskani-kule-kar-teller-ve-raf-fiyatlarina-yapilan-mudahaleler-kirmizi-cizgimiz/3094350>

⁴⁶ Bkz, Köksal, E. ve Canbeyli, A. (2021). “The Lesser Evil? Assessment Of the Turkish Unfair Pricing Assessment Board”. [https://www.mondag.com/turkey/antitrust-eu-competition-](https://www.mondag.com/turkey/antitrust-eu-competition-1043612/the-lesser-evil-assessment-of-the-turkish-unfair-pricing-assessment-board)

[1043612/the-lesser-evil-assessment-of-the-turkish-unfair-pricing-assessment-board](https://www.mondag.com/turkey/antitrust-eu-competition-1043612/the-lesser-evil-assessment-of-the-turkish-unfair-pricing-assessment-board).

⁴⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/rekabet-kurumu-ramazan-oncesi-kirmizi-et-sektorunu-radarina-aldi/3148807>, (Erişim Tarihi: 11.03.2024).

⁴⁸ Doç. Dr. Emin Köksal, “Unfair Price Assessment Board – Should be for emergency use only!”, 2024, <https://eminkoksal.com/2024/02/23/unfair-price-assessment-board-should-be-for-emergency-use-only/>

Tüm bu açıklamalar ışığında, Rekabet Kurumu'nun enflasyonla mücadelede açık bir sorumluluk üstlenmemiş olsa da tüketicileri etkileyen sektörlerde artan incelemeleri, rekabet hukukunun uygulanması yoluyla fiyat seviyelerinin düşürülmesine yönelik bir kararlılığa işaret etmektedir. Nitekim Kurum Başkanı, Birol Küle de yaptığı açıklamalarda enflasyon ile ilgili olarak üzerine düşenleri yerine getirdiklerinden bahsetmekte ve rekabet hukuku soruşturmalarının tesis ettiği rekabet ortamının getirdiği fiyat düşüşlerine ve tüketici faydasına vurgu yapmaktadır. Rekabet Kurumu'nun bu mücadele sektör araştırması gibi araçlara sıkça başvurduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, Kurul'un son dönemdeki soruşturmaları incelediğinde bunlar arasında tüketim ürünlerinin ön plana çıktığı, Kurumun tüketiciye doğrudan temas eden sektörlerle dair incelemelerini sıklaştırdığı da görülmektedir. Ayrıca Türkiye'de, pek çok diğer ülkeden farklı olarak fiyat kontrolleri ve bu amaçla kurulmuş olan HFDK'yı da enflasyon ile mücadele bir araç olarak kullanılmaktadır. Doğrudan fiyat tespitleri her ne kadar, rekabet hukuku müdahale araçları arasında zaman zaman sayılsa da AB ya da ABD'de tercih edilen bir araç olduğu söylenemeyecektir.

VI. Sonuç

Sonuç olarak, enflasyonun son dönemde küresel çapta yeniden yükselişe geçmesi, enflasyon ve rekabet politikası arasındaki karmaşık etkileşimin önemini vurgulamıştır. Merkez bankaları geleneksel olarak enflasyonla mücadele için parasal araçları kullanırken, mevcut ekonomik ortam rekabet politikasını fiyat istikrarını korumak için tamamlayıcı bir araç olarak ön plana çıkarmıştır. Kuşkusuz rekabet hukuku müdahalelerinin enflasyonu baskılamadaki etkinliği, başarısı ve yaygınlığı para politikası araçları ya da yapısal reformlar ile karşılaştırıldığında çok zayıftır. Rekabet hukuku uygulamalarına ağırlık verilerek enflasyonun düşürülebileceğine yönelik henüz yeterli teorik ya da ampirik çalışma bulunmadığına dikkat çekilmelidir.

Rekabet hukuku ile enflasyon arasındaki ilişkiye dair en güncel tartışmaların arasında hangi rekabet hukuku araçlarının enflasyon ile mücadele konusunda kullanılabileceği yer almaktadır. Avrupa rekabet otoriteleri ve Türkiye'de Rekabet Kurumu, enflasyonist baskıları, artan fiyatları ve artan hayat pahalılığını ele almak için proaktif önlemler olarak enflasyon ile mücadelede bazı rekabet hukuku araçlarının fayda sağlayabileceğine dair tarafta yer almışlardır. ABD'nin ise, rekabet hukukunu bir mücadele aracı olarak

görmekten ziyade, enflasyonun zemin hazırladığı rekabet ihlallerine odaklandığı görülmektedir.

AB ve Türkiye'de enflasyon ile mücadeleye destek olmak amacıyla, en çok kullanılan rekabet hukuku araçlarının, başta gıda ve içecek piyasaları olmak üzere bazı sektörlerin önceliklendirilmesi, piyasa araştırmaları yapılması ve hayat pahalılığındaki artışların ele alınması olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye, tüm bunların yanı sıra ve diğer ülkelerden farklı olarak fiyat kontrol mekanizmasından da yararlanmaktadır. Ancak fiyat kontrollerinin rekabet hukukunun temel prensipleri olan etkin işleyen piyasa mekanizmasının oluşturduğu fiyatlara güvenin tam aksine işaret ettiği açıktır. Fiyat kontrolü için oluşturulan kurulların sürekli devrede tutulması, piyasa mekanizmalarına zarar vererek, rekabeti ve yatırım ortamını zayıflatabilecektir. Fiyata doğrudan müdahalelerin pazarların işleyişi kalıcı olarak bozma riski nedeniyle ancak çok sınırlı ve gerekli hallerde başvurulmasının önemine dikkat çekilmesinde fayda görülmektedir.

Öte yandan, rekabet otoritelerinin enflasyonla mücadelenin bir parçası olma konusundaki istekliliği, birtakım riskleri de beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda, son dönemde neo-brandazyen akımlar ve popülist rekabet hukukunun Türkiye dahil olmak üzere tüm dünyada yükselişine tanıklık ederken enflasyonla mücadele konusu bu çerçevede verilen örneklerin başında gelmektedir. Enflasyonla mücadelenin ajandalara alınması rekabet otoritelerinin popülist uygulamalarına geniş bir zemin hazırlamakta ve otoritelerin tutarlılık ve öngörülebilirlik eksikliği eleştirileri ile karşı karşıya kalmasına neden olabilmektedir. Bu kapsamda, rekabet hukukunun temel ilkelerine bağlı kalınarak, enflasyonun işleyişini bozduğu piyasaların önceliklendirilmesi zaten günün sonunda enflasyon karşısında mücadeleye elbette ki destek olacaktır. Nitekim, bozulan rekabetin yeniden tesis edilmesinin yarattığı etkinlik ve faydalar pazarların etkin işleyişine yapısal olarak katkı sağlayacaktır. Buna karşın kısa vadeli ve rekabet hukukunun temel prensipleri ile bağdaşmayan müdahalelerin ise günün sonunda pazarların işleyişinin daha da bozulmasına yol açması riski söz konusudur.

KAYNAKÇA

Köksal, E., Canbeyli, A. “The Lesser Evil? Assessment Of the Turkish Unfair Pricing Assessment Board”, 2021, <https://www.mondaq.com/turkey/antitrust-eu-competition-1043612/the-lesser-evil-assessment-of-the-turkish-unfair-pricing-assessment-board>.

Türkkan, E. “Teşebbüslerin ve Rekabet Kurumu’nun Enflasyonla Mücadeledeki Rolü”, 3, <https://rekabetdernegi.org/dosyalar/RekabetForumu155.pdf>

Salin, P. "Inflation, a monetary phenomenon." The International Monetary System and the Theory of Monetary Systems. Edward Elgar Publishing, 2016. 112-119.

Mankiw, N. G. Principles of Economics. 3E. Cengage Learning, 2014. 11-12

“Informe De Situación De La Economía Española”, 2022, https://portal.mineco.gob.es/RecursosArticulo/mineco/economia/macro/Informe_Situacion/InformedeSituacion2022.pdf

“Competition and Inflation”, 2022, <https://www.oecd.org/daf/competition/competition-and-inflation-2022.pdf>

European Central Bank, “Does Product Market Competition Reduce Inflation? Evidence From EU Countries and Sector”, 2005, Working Paper Series No. 453

The National Commission for Markets and Competition (CNMC), “Competition Against Inflation How Competition and Efficient Regulation Help Protect the Purchasing Power of Consumers”, 2022, <https://www.cnmc.es/sites/default/files/4851998.pdf>

Köksal, E. “Unfair Price Assessment Board – Should be for emergency use only!”, 2024, <https://eminkoksal.com/2024/02/23/unfair-price-assessment-board-should-be-for-emergency-use-only/>

Köksal, E., Ardıyok, Ş. “Rekabet Hukuku Uygulamalarında Popülizm – İyi mi, kötü mü?”, 2024, <https://www.rekabetregulasyon.com/rekabet-hukuku-uygulamalarinda-populizm-iyi-mi-kotu-mu/>

KARARLAR

Rekabet Kurulu

Rekabet Kurulu’nun 30.06.2022 tarihli ve 22-29/483-192 sayılı kararı.

Rekabet Kurulu’nun 11.11.2021 tarihli ve 21-55/780-386 sayılı kararı.

Rekabet Kurulu’nun 5.12.2022 tarihli ve 22-55/863-357 sayılı kararı.

Rekabet Kurulu’nun 28.10.2021 tarihli ve 21-53/747-360 sayılı kararı.

MEVZUAT

Official Gazette dated 28 May 2020 and numbered 31138

DiĞERLERİ

[Maximizing our relevance and impact in a changing world - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/news/cma-updates-on-action-to-contain-cost-of-living-pressures-in-groceries-sector)

Error! Hyperlink reference not valid.

<https://www.gov.uk/government/news/cma-updates-on-action-to-contain-cost-of-living-pressures-in-groceries-sector>

[International agencies put supply chains on notice against collusion - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/news/international-agencies-put-supply-chains-on-notice-against-collusion)

[CMA to scrutinize the infant formula market through a market study - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/news/cma-to-scrutinize-the-infant-formula-market-through-a-market-study)

Error! Hyperlink reference not valid.

[Press Release- Regulatory intervention in the petroleum industry \(epant.gr\)](https://www.epant.gr/press-release-regulatory-intervention-in-the-petroleum-industry)

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/rekabet-kurumu-ramazan-oncesi-kirmizi-et-sektorunu-radarina-aldi/3148807>,

<https://ticaret.gov.tr/haberler/haksiz-fiyat-degerlendirme-kurulu-yilin-ilk-yarisinda-152-8-milyon-lira-ceza-kesti>

<https://ticaret.gov.tr/haberler/tarifeye-aykiri-ekmek-satisi-yapan-isletmelere-9-4-milyon-lira-ceza-kesildi>

<https://www.foreks.com/haber/de-tay/6540f86ac9e77c0001531edc/PICNEWS/tr/rekabet-kurumu-kule-ozellikle-enflasyon-ile-mucadelede-gorevimizi-fazlasiyla-yerine-getiriyoruz/>

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/rekabet-kurumundan-patates-ve-sogan-fiyatlarina-takip/1182051>

<https://www.worlddata.info/asia/turkey/inflation-rates.php>